

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การพิจารณาคดีอาญา โดยเปิดเผยตามหลักเปิดเผยอันหมายความว่าในการพิจารณาคดีอาญานั้นบุคคลทั่วไปสามารถเข้าฟังการพิจารณาคดีได้นั้นเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งของระบบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และโดยหลักแล้วการพิจารณาคดีอาญาโดยเปิดเผยนี้ถือเป็นสิทธิของจำเลยที่จะได้รับ ทั้งนี้สิทธิดังกล่าวได้รับการยอมรับทั้งในระบบกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ และอาจกล่าวได้ว่าสิทธิดังกล่าวนี้มีลักษณะเป็นสิทธิมนุษยชนประการหนึ่ง โดยสำหรับในประเทศไทยนั้นการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยนี้ถือเป็นหลักประกันสิทธิประการหนึ่งของจำเลยที่ได้ถูกรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ต่างจากสิทธิการมีทนายความหรือสิทธิอื่นๆที่จำเลยพึงมีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาแต่อย่างใด

สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอาญา โดยเปิดเผยของจำเลยนั้น หากมองในมุมหนึ่งอาจพาลให้เข้าใจได้ว่ามีขึ้นเพื่อกลั่นแกล้งจำเลยให้ได้รับความอับอายจากการที่จะต้องมีการเปิดเผยกระบวนการพิจารณาคดีในศาลให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ แต่ในความเป็นจริงนั้นสิทธิดังกล่าวหาได้มีวัตถุประสงค์เช่นนั้นไม่ แต่มีขึ้นเพื่อหลักการในการคุ้มครองจำเลยจากกระบวนการยุติธรรมที่อาจมีการใช้อำนาจในทางที่ไม่ชอบประการหนึ่ง ประกอบกับมีขึ้นเพื่อให้ประชาชนในสังคมสามารถที่จะทำการตรวจสอบการใช้อำนาจของศาล อันมีเพื่อรองรับหลักความเป็นประชาธิปไตยอีกประการหนึ่ง

แม้ว่าสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอาญา โดยเปิดเผยนั้นจะมีลักษณะเป็นสิทธิที่สำคัญและมีขึ้นเพื่อคุ้มครองจำเลย แต่ในบางกรณีนั้นก็เป็นที่ยอมรับกันในสากลว่าอาจจะต้องมีการพิจารณาคดีอาญาบางประเภทที่จะต้องใช้การพิจารณาคดีโดยลับที่จะต้องกันมิให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ โดยการที่จะถือว่าคดีใดสามารถจะใช้การพิจารณาคดีอาญาโดยลับได้นั้นจะต้องมีการเทียบประโยชน์ระหว่างประโยชน์ที่จะเสียไปหากให้มีการพิจารณาโดยเปิดเผยกับสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยเสียก่อน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนมักจะเป็นประเด็นที่ทำให้สามารถ

ใช้การพิจารณาดีโดยลับได้ เช่น เพื่อเป็นการปกป้องความลับหรือผลประโยชน์ของประเทศ หรือ ในคดีข่มขืน หรือคดีที่เด็กหรือเยาวชนเป็นจำเลย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเนื่องจากการที่พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 5 ได้ กำหนดให้คดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กนั้นจะต้องตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาล เยาวชนและครอบครัวส่งผลให้ผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ไม่ว่าจะ เป็นกรณีที่เด็ก หรือเยาวชน หรือผู้ใหญ่ เป็นผู้กระทำความผิดจะต้องใช้การพิจารณาคดีลับกับ บุคคลดังกล่าวที่ตกเป็นจำเลยเสมอ ซึ่งในส่วนของเด็กหรือเยาวชนนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่าหากเด็ก หรือเยาวชนเป็นจำเลยในคดีอาญา สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอาญา โดยเปิดเผยจะถูกยกเว้น ไม่นำมาใช้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก ไม่ให้เป็นตราบาปแก่เด็กในอนาคต เป็นการเห็นว่าประโยชน์ในภายภาคหน้าของเด็กหรือเยาวชนที่ตกเป็นจำเลยนั้นมีความสำคัญที่มากกว่า แต่สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ นั้นกฎหมายไม่สามารถให้คำอธิบายหรือเหตุผลที่จะมา อธิบายว่าเหตุใดบุคคลดังกล่าวจึงไม่อาจมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอาญา โดยเปิดเผยตามหลัก ทั่วไปได้ หากแต่ต้องตกอยู่ภายใต้ดุลพินิจของศาลที่จะอนุญาตให้บุคคลใดๆ เข้าร่วมการพิจารณาคดี ได้ ทั้งๆที่ความผิดที่บุคคลนั้นได้ก่อขึ้นแม้จะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กหรือเยาวชนอยู่บ้าง แต่ก็มีได้ จำเป็นที่จะต้องมีเด็กหรือเยาวชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณาคดีแต่อย่างใด และหลายฐาน ความผิดก็มีลักษณะเป็นความผิดต่อรัฐที่มีคุณธรรมทางกฎหมายในการคุ้มครองอำนาจเด็ดขาดของ รัฐอีกด้วย

นอกจากในส่วนของสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอาญาโดยลับแล้ว การที่ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 กำหนดให้คดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ต้องตกอยู่ภายใต้ เขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวยังมีลักษณะไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของศาลเยาวชน และครอบครัวที่แม้ว่าจะมีการขยายเขตอำนาจตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และ วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ให้มีอำนาจเหนือคดีคุ้มครองสวัสดิภาพอีกประการ หนึ่ง แต่หากพิจารณาในส่วนของคดีอาญาแล้วศาลเยาวชนและครอบครัวก็ยังคงมีวัตถุประสงค์เพื่อ คุ้มครองเด็กหรือเยาวชนที่ตกเป็นจำเลยในคดีอาญาเท่านั้น การที่ให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ต้องตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลดังกล่าวนี้ นอกจากจะเป็นการไม่สอดคล้องต่อเจตนารมณ์และ วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวแล้วยังเป็นการลิดรอนสิทธิของจำเลยที่พึงมีใน การพิจารณาคดีอาญา การบัญญัติกฎหมายในลักษณะเช่นนี้จึงเป็นกรณีที่ไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปที่ได้กล่าวไว้ในข้างต้นนั้น เนื่องจากในส่วนของวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยในส่วนของคดีอาญานั้น แม้จะได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 และใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ก็ยังคงมีขึ้นเพื่อคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนผู้เป็นจำเลยเท่านั้น และแม้ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 จะเพิ่มเขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวในส่วนของคดีคุ้มครองสวัสดิภาพเข้ามาก็ไม่ทำให้วัตถุประสงค์ในส่วนดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป และยังคงต้องใช้มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในการกำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีอำนาจเหนือคดีในส่วนอาญาที่ผู้ใหญ่เป็นจำเลยและได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 อยู่เช่นเดิม ดังนั้นจึงเห็นว่าการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นอาจทำได้ใน 2 วิธีการ ดังนี้

5.2.1 แก้ไขในส่วนของบทบัญญัติมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่ในปัจจุบันนี้ได้กำหนดให้คดีทุกประเภทตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของคดีคุ้มครองสวัสดิภาพซึ่งในปัจจุบันนี้ได้มีกำหนดเขตอำนาจศาลเกี่ยวกับคดีประเภทนี้ไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 10 แล้ว และในส่วนของคดีอาญาที่กำหนดฐานความผิดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ต้องตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวทั้งสิ้น โดยแก้ไขให้ยกเว้นมิให้ในส่วนของคดีอาญาต้องตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวเนื่องด้วยเหตุผลซึ่งการบัญญัติให้คดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ต้องตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวจะส่งผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอาญาโดยเปิดเผยหรือสิทธิในการเลือกทนายความโดยอิสระก็ตาม โดยแก้ไขบทบัญญัติมาตรา 5 ให้มีถ้อยคำตามนี้

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 5 “ให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีตามพระราชบัญญัตินี้ยกเว้นแต่ในส่วน of คดีอาญาที่มีบุคคลซึ่งมิใช่เด็กหรือเยาวชนหรือบุคคลตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 เป็นจำเลย”

การแก้ไขบทบัญญัติตามนี้จะมีผลให้ในส่วน of เขตอำนาจศาลสำหรับคดีอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ต้องตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลตามปกติ กล่าวคือสำหรับในกรณี that จำเลยเป็นเด็ก

หรือเยาวชนหรือบุคคลที่มีสภาพเดียวกับเด็กหรือเยาวชน ที่กระทำความผิดอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ก็ต้องตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 10 และสำหรับจำเลยผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่เป็นผู้ใหญ่ขึ้นก็จะตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาตามปกติและใช้วิธีพิจารณาคดีอาญาตามปกติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และสำหรับในส่วนของคดีคุ้มครองสวัสดิภาพนั้นก็จะตกอยู่ภายใต้อำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวในทุกกรณีซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับในส่วนของเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 10 (4) ที่ได้เพิ่มเติมเข้ามาจากเขตอำนาจศาลแต่เดิมที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่มุ่งคุ้มครองสิทธิ สวัสดิภาพ ของเด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งแต่เดิมตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ไม่มีเจตนารมณ์ถึงในส่วนนี้

5.2.2 ยกเลิกบทบัญญัติตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เสีย ซึ่งการยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าวนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศไทยในปัจจุบันเนื่องจากว่าในปัจจุบันนี้ได้มีการเพิ่มเติมในส่วนของคดีคุ้มครองสวัสดิภาพให้อยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวไว้แล้ว โดยการยกเลิกบทบัญญัติดังกล่าวจะมีผลดังนี้

1) ในส่วนของคดีคุ้มครองสวัสดิภาพอันเป็นคดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาลหรือกระทำการใดๆ ในทางศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กหรือบุคคลในครอบครัวนั้นจะยังคงอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว เพราะแม้จะยกเลิกมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ไปแล้ว แต่เนื่องจากในปัจจุบันตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติเพิ่มเติมเขตอำนาจในส่วนนี้ไว้ในมาตรา 10 แล้ว การยกเลิกมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จึงไม่มีผลกระทบต่อคดีในส่วนนี้แต่ประการใด

2) ในส่วนของคดีอาญาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 นั้น หากยกเลิกมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ไปจะส่งผลให้ต้องมีการพิจารณาเขตอำนาจ

ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ตามปกติ ซึ่งนั่นก็คือหากผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชนย่อมจะต้องตกอยู่ภายใต้ศาลเยาวชนและครอบครัวและได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายกำหนด แต่หากผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใหญ่นั้นย่อมจะต้องตกอยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาตามปกติ และใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาปกติซึ่งจะไม่ใช่เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิของจำเลยในการได้รับการพิจารณาคดีอาญาโดยเปิดเผย รวมถึงสิทธิการมีทนายความของจำเลยอีกประการหนึ่ง

การแก้ไขปัญหานี้ทั้ง 2 วิธีนั้นจะไม่ส่งผลกระทบต่อเขตอำนาจของศาลเยาวชนในกรณีอื่นๆแต่อย่างใด เนื่องจากในปัจจุบันนี้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวได้มีการกำหนดเขตอำนาจศาลเพิ่มเติมให้ศาลเยาวชนและครอบครัวมีเขตอำนาจเหนือคดีคุ้มครองสวัสดิภาพตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แล้ว การแก้ไขนี้จะส่งผลแต่เฉพาะต่อเขตอำนาจของศาลที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาให้จะต้องมีการพิจารณาถึงอายุของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญดังเช่นที่เป็นอยู่แต่เดิมก่อนมีการบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ทั้งนี้เพื่อให้จำเลยที่เป็นผู้ใหญ่ซึ่งกระทำความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้รับความคุ้มครองที่เท่าเทียมกับจำเลยในความผิดตามกฎหมายอื่นนั่นเอง ซึ่งหากพิจารณาจากทั้ง 2 วิธีการแล้ว การยกเลิกบทบัญญัติตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ตามวิธีที่ 2 น่าจะเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดเนื่องจากในปัจจุบันนี้มีพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวพ.ศ.2553 กำหนดเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวไว้อย่างชัดเจนโดยครอบคลุมไปถึงส่วนของคดีคุ้มครองสวัสดิภาพแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ไว้ในตัวของพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 เองให้เกิดความซ้ำซ้อนและอาจมีปัญหาหากมีการแก้ไขกฎหมายในอนาคตอย่างไม่สอดคล้องกันเช่นนี้อีก